

ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ НАЦІОНАЛЬНОГО АВІАЦІЙНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ МОБІЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ

Анотація. У статті визначено алгоритм побудови освітнього середовища Національного авіаційного університету (НАУ) як чинника формування академічної мобільності студентів, який має таку логіку: представлення місії і візії, що передбачає інформування про університет, наукову діяльність, заходи із забезпечення якості освіти, актуальну інформацію для студентів та абітурієнтів; формування стрічки новин закладу, серед яких – висвітлення подій щодо розвитку академічної мобільності; характеристика змісту заходу з розвитку академічної мобільності, фотозвіт; формування архіву подій, що відбувалися в закладі з визначеної тематики.

Визначено й схарактеризовано сім послідовних етапів формування освітнього середовища НАУ у контексті розв'язання завдань формування академічної мобільності студентів: перший етап – визначення мети діяльності НАУ та стратегічних пріоритетів його розвитку з урахуванням об'єктивних світових тенденцій розвитку вищої освіти, загалом, та авіаційної галузі, зокрема; другий етап – виокремлення пріоритетної ідеї розвитку закладу; третій етап – визначення цінностей, ключових принципів і наукових підходів до організації діяльності закладу; четвертий етап – розроблення напрямів досягнення мети й стратегічних пріоритетів розвитку закладу; п'ятий етап – визначення масштабу перетворень; шостий етап – формування готовності управлінського апарату та професорсько-викладацького колективу НАУ до формування академічної мобільності студентів; сьомий етап – досягнення та оцінювання результату – якісних змін в системі формування академічної мобільності студентів в освітньому процесі НАУ.

Розроблено модель освітнього середовища НАУ як чинника формування академічної мобільності студентів, складниками якої визначено освітній портал закладу, де можна ознайомитися зі стратегічними й концептуальними документами заходами з інтернаціоналізації розвитку НАУ, зокрема й пріоритетами щодо забезпечення академічної мобільності студентів; заходи інтернаціоналізації, розвитку міжнародних зв'язків та стратегічного партнерства (напр.: тренінги, семінари, конференції з академічної мобільності, стажування тощо); освітній процес, який передбачає формування готовності студентів до академічної мобільності через опанування змістом навчальних дисциплін.

Ключові слова: академічна мобільність; заклад вищої освіти; освітнє середовище.

Постановка проблеми та її актуальність. Запити держави, суспільства й громадян щодо отримання сучасних якісних освітніх послуг потребують зваженої стратегії й тактики розширення академічної мобільності викладачів і студентів (Бобрицька, 2015). Феномен академічної мобільності все більшою мірою викликає цікавість дослідників з різних галузей знань – філософії, економіки, соціології, державного управління, педагогіки тощо. Це пов'язано з тим, що відбувається активний пошук наукових підходів до аналізу цього явища, що відкрис перспективу не лише здійснення об'єктивного контролю за його перебігом, але й віднайдення механізмів ефективного управління ним, зокрема на інституційному рівні. Так, у Постанові Кабінету Міністрів України № 579 від 12 серпня 2015 року «Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність» визначено цілі, завдання й загальні правила забезпечення й реалізації права на академічну мобільність, що сприятиме співробітництву між вітчизняними та іноземними закладами вищої освіти (ЗВО), науковими установами, їх основними структурними підрозділами (Про затвердження Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність. Постанова Кабінету Міністрів України від 2 серпня 2015).

З огляду на це, науковий інтерес для нас становить дослідження формування академічної мобільності студентів у освітньому процесі одного із провідних ЗВО України – Національному авіаційному університеті (НАУ).

Аналіз останніх досліджень і публікацій засвідчив, що науковому обігу є багато напрацювань, у яких схарактеризовано теоретичні і методичні аспекти розвитку академічної мобільності з позицій філософії освіти (Д. Свириденко та ін.), педагогіки (В. Бобрицька, І. Оденбах, О. Лисак, В. Триндюк та інші), економіки (О. Білик та ін.), державного управління (О. Гусак та ін.), соціології (Н. Коваліско, П. Сорокін та ін.), психології (О. Блинова та ін.) тощо.

Мета статті – схарактеризувати освітнє середовище НАУ як чинника формування академічної мобільності студентів. Відповідно до мети визначено **завдання** дослідження:

1) визначити алгоритм побудови освітнього середовища НАУ як чинника формування академічної мобільності студентів;

2) схарактеризувати етапи формування освітнього середовища НАУ у контексті розв'язання завдань формування академічної мобільності студентів;

3) розробити модель освітнього середовища НАУ як чинника формування академічної мобільності студентів.

Методи дослідження – *логіко-структурний аналіз* для визначення алгоритму побудови освітнього середовища НАУ як чинника формування академічної мобільності студентів; *аналітико-системний метод* для надання характеристики етапів формування освітнього середовища НАУ у контексті розв'язання завдань формування академічної мобільності студентів; *моделювання* з метою розроблення моделі освітнього середовища НАУ.

Викладення основного матеріалу дослідження. З метою розв'язання завдань дослідження визначимося щодо сутності поняття «освітнє середовище». Так, студіювання інформаційних джерел дало змогу виявити, по-перше, значний інтерес дослідників до визначення сутнісного змісту цього феномену, по-друге, прагнення з'ясувати його значення у реалізації стратегії й тактики розвитку освітнього закладу, по-третє, спроби використати потенціал освітнього середовища для підвищення якості професійної підготовки фахівців з вищою освітою.

Передусім зазначимо, що «Великий тлумачний словник сучасної української мови» містить таке визначення поняття ключового поняття: «Середовище – це сукупність природних умов, в яких відбувається життєдіяльність будь-якого організму; оточення» (Великий тлумачний словник української мови, 2005, с. 1116).

Освітнє середовище ЗВО розуміємо як сукупність матеріальних, педагогічних і психологічних умов, способів і засобів їх реалізації для навчання, особистісного розвитку, професіоналізації здобувачів вищої освіти з урахуванням запитів держави, потреб ринку праці, пізнавальних інтересів та можливостей студентів. Тож схарактеризуємо освітнє середовище НАУ як чинника формування у студентів закладу академічної мобільності.

1. Вивчення офіційного web-сайту НАУ (Національний авіаційний університет: Офіційний веб-сайт, Retrieved from <https://nau.edu.ua/>) дало змогу з'ясувати, алгоритм побудови освітнього середовища закладу у контексті визначеної мети передбачає такі етапи:

1) представлення місії і візії, що передбачає інформування про університет, наукову діяльність, заходи із забезпечення якості освіти, актуальну інформацію для студентів та абітурієнтів;

2) формування стрічки новин закладу, серед яких – висвітлення подій щодо розвитку академічної мобільності (рис. 1);

3) характеристика змісту заходу з розвитку академічної мобільності, фото звіт (рис. 2; 3);

4) формування архіву подій, що відбувалися в закладі з визначеної тематики (рис. 4).

Важливо зазначити, що алгоритм побудови освітнього середовища НАУ як чинника формування у студентів закладу академічної мобільності підпорядковано технології, що включає низку етапів. Схарактеризуємо їх.

Перший етап – визначення мети діяльності НАУ та стратегічних пріоритетів його розвитку з урахуванням об'єктивних світових тенденцій розвитку вищої освіти, загалом, та авіаційної галузі, зокрема.

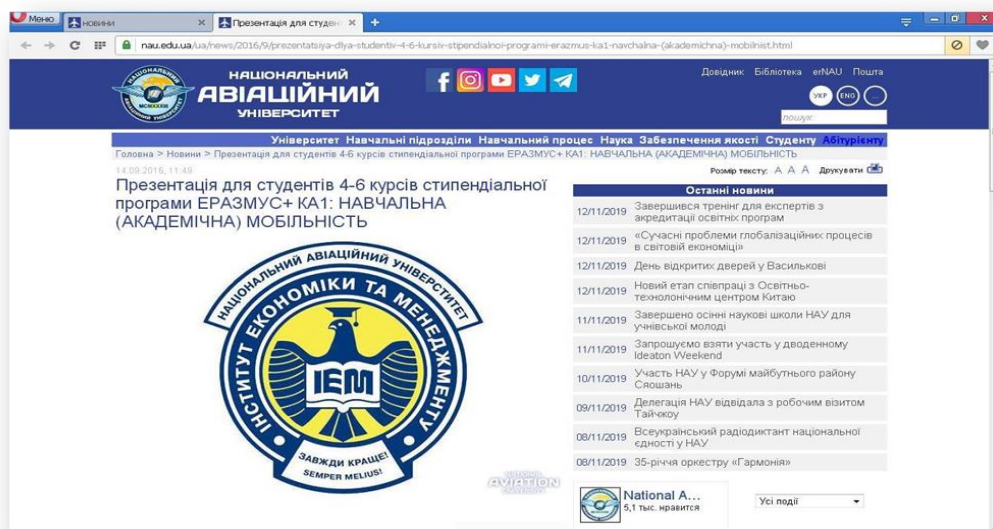

Рис. 1. Офіційна сторінка веб-сайту НАУ про презентацію для студентів стипендіальної програми ЕРАЗМУС+КА1: Навчальна (академічна) мобільність

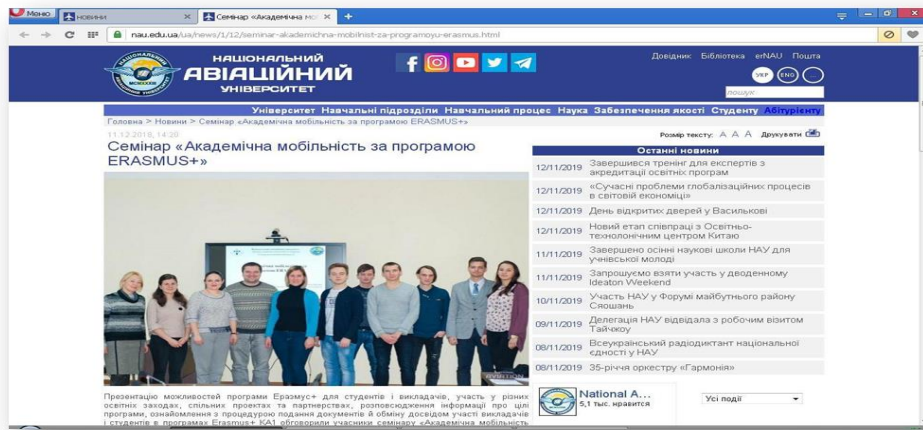

Рис. 2. Офіційна сторінка веб-сайту НАУ про семінар «Академічна мобільність з програмою ERASMUS+»

Рис. 3. Офіційна сторінка веб-сайту НАУ про захід з академічної мобільності

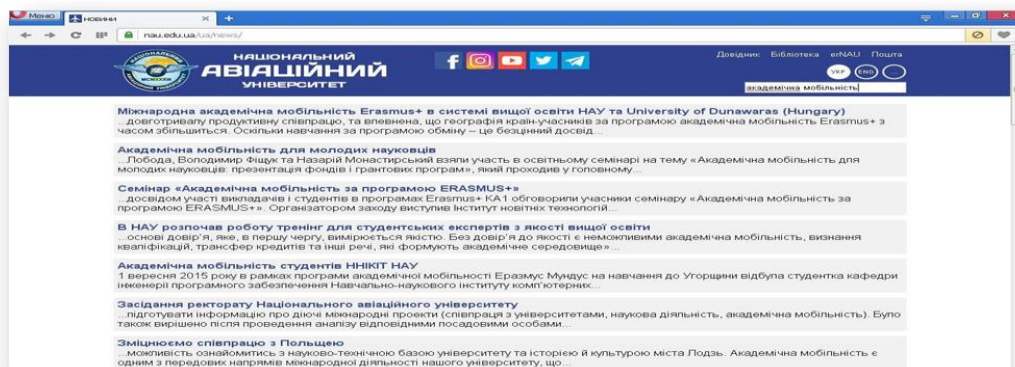

Рис. 4. Офіційна сторінка веб-сайту НАУ про архів подій з академічної мобільності

Такими документами є «Стратегія розвитку Національного авіаційного університету до 2030 року» (2018); «Доктрина розвитку Національного авіаційного університету на 2015-2024 роки» (2015).

Другий етап – виокремлення пріоритетної ідеї розвитку закладу, якою є місія НАУ – гідний внесок у розвиток суспільства на національному та міжнародному рівнях через як генерацію нових знань та інноваційних ідей на основі інтеграції та інтернаціоналізації освіти, досліджень і практики, так і надання високоякісних освітніх та науково-дослідних послуг громадянам України та іноземцям при підготовці фахівців авіаційно-космічної галузі, а також візія – встановлення лідерських позицій НАУ в світовому науково-освітньому просторі та перетворення в глобальний інноваційний центр авіаційно-космічної галузі (Стратегія розвитку Національного авіаційного університету до 2030 року, 2018).

Погоджуємося з В. Бобрицькою, яка вважає, що на формування об'єктивних світових тенденцій розвитку вищої освіти суттєвий вплив мають такі явища як глобалізація; диверсифікація вищої освіти; посилення взаємозв'язку у системі «вища освіта – ринок праці»; зростання конкуренції на всіх рівнях у всіх виявах суспільного життя; інтеграція і міждисциплінарність сучасного знання; перехід від індустріального до інформаційно-технологічного суспільства тощо (Бобрицька, 2007, с. 195).

Третій етап – визначення цінностей, ключових принципів і наукових підходів до організації діяльності закладу, що включають:

- фаховість;
- прозорість;
- чесність та відкритість до кожного з членів спільноти, яке засноване на взаємоповазі;
- соціальну відповідальність за результати діяльності перед суспільством; синергію наукових досліджень та освіти;
- мультидисциплінарний, міждисциплінарний та трансдисциплінарний підходи;
- партнерські зв'язки з усіма зовнішніми стейкхолдерами на глобальному рівні;
- горизонтальне лідерство;
- накопичення кадрового потенціалу; демократичну систему управління; інновації в усьому;
- високу корпоративну культуру;
- цілковиту підтримку обдарованої молоді;

студентоцентроване навчання (Стратегія розвитку Національного авіаційного університету до 2030 року, 2018).

Четвертий етап – розроблення напрямів досягнення мети й стратегічних пріоритетів розвитку закладу. Відповідно до «Стратегії розвитку Національного авіаційного університету до 2030 року» таких напрямів визначено п'ять, одним із яких є «Інтернаціоналізація. Розвиток міжнародних зв'язків і стратегічного партнерства», реалізація якого передбачає формування академічної мобільності студентів та викладачів НАУ;

П'ятий етап – визначення масштабу перетворень. Так, у п. 3.4 напрямку 3. «Інтернаціоналізація. Розвиток міжнародних зв'язків і стратегічного партнерства», передбачено обов'язковість створення дієвого механізму реалізації права як на академічну мобільність, так і участі в інших грантових програмах усіх учасників освітнього процесу через залучення більшої кількості програм академічної мобільності та збільшення кількості співробітників, які беруть участь у міжнародних програмах – на 10% щорічно (HORIZON 2020, ERASMUS+, FULLBRIGHT тощо) (Стратегія розвитку Національного авіаційного університету до 2030 року, 2018).

Шостий етап – формування готовності управлінського апарату та професорського-викладацького колективу НАУ до формування академічної мобільності студентів. Вважаємо, що наше дисертаційне дослідження буде спрямоване на реалізацію завдання цього етапу у частині формування готовності майбутніх бакалаврів з міжнародних відносин до академічної мобільності у професійній підготовці у НАУ.

Сьомий етап – досягнення та оцінювання результату – якісних змін в системі формування академічної мобільності студентів в освітньому процесі НАУ.

Викладене дало змогу сформулювати модель освітнього середовища НАУ як чинника формування академічної мобільності студентів закладу (рис. 5).

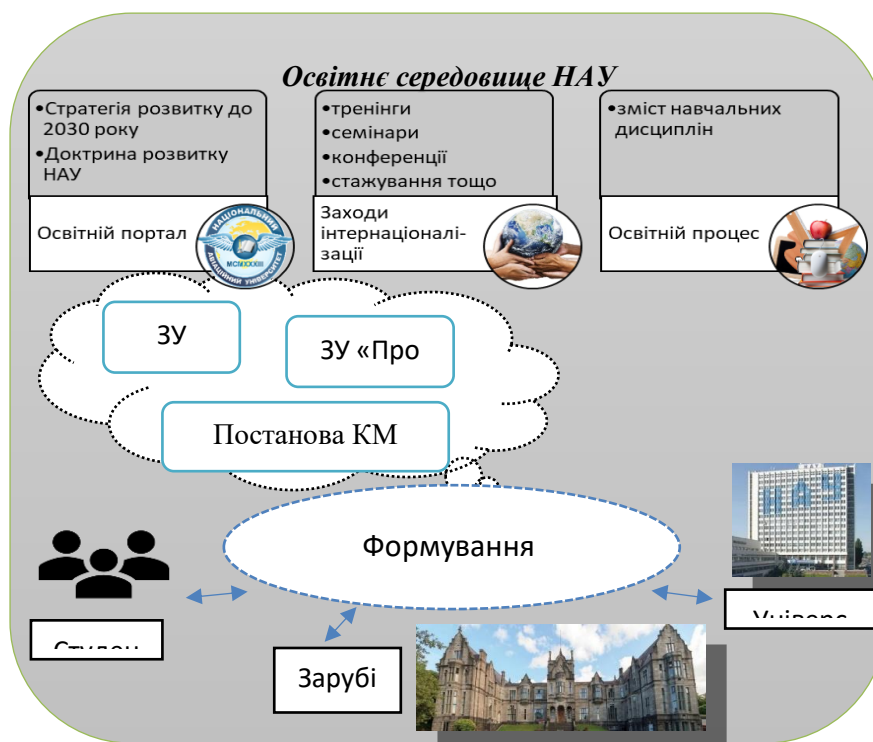

Рис. 5. Модель освітнього середовища НАУ як чинника формування академічної мобільності студентів закладу

Висновки.

1. Висвітлено особливості освітнього середовища ЗВО як чинника формування академічної мобільності студентів у процесі професійної підготовки як системи впливів та умов формування майбутніх фахівців, що створюють можливості для розкриття інтересів і здібностей, розвитку здібностей особистості.

2. Визначено алгоритм побудови освітнього середовища НАУ як чинника формування академічної мобільності студентів, який має таку логіку: представлення місії і візії, що передбачає інформування про університет, наукову діяльність, заходи із забезпечення якості освіти, актуальну інформацію для студентів та абітурієнтів; формування стрічки новин закладу, серед яких – висвітлення подій щодо розвитку академічної мобільності; характеристика змісту заходу з розвитку академічної мобільності, фото звіт; формування архіву подій, що відбувалися в закладі з визначеної тематики.

3. Визначено й схарактеризовано етапи формування освітнього середовища НАУ у контексті розв'язання завдань формування академічної мобільності студентів: перший етап – визначення мети діяльності НАУ та стратегічних пріоритетів його розвитку з урахуванням об'єктивних світових тенденцій розвитку вищої освіти, загалом, та авіаційної галузі, зокрема; другий етап – виокремлення пріоритетної ідеї розвитку закладу; третій етап – визначення цінностей, ключових принципів і наукових підходів до організації діяльності закладу; четвертий етап – розроблення напрямів досягнення мети й стратегічних пріоритетів розвитку закладу; п'ятий етап – визначення масштабу перетворень; шостий етап – формування готовності управлінського апарату та професорського-викладацького колективу НАУ до формування академічної мобільності студентів; сьомий етап – досягнення та оцінювання результату – якісних змін в системі формування академічної мобільності студентів в освітньому процесі НАУ.

4. Розроблено модель освітнього середовища НАУ як чинника формування академічної мобільності студентів, складниками якої визначено освітній портал закладу, де можна ознайомитися зі стратегічними й концептуальними документами заходами з інтернаціоналізації розвитку НАУ, зокрема й пріоритетами щодо забезпечення академічної мобільності студентів; заходи інтернаціоналізації, розвитку міжнародних зв'язків та стратегічного партнерства (напр.: тренінги, семінари, конференції з академічної мобільності, стажування тощо); освітній процес, який передбачає формування готовності студентів до академічної мобільності через опанування змістом навчальних дисциплін.

Перспективи подальших наукових розвідок вбачаємо у розкритті специфіки впливу освітнього середовища НАУ на формування академічної мобільності студентів різних спеціальностей, зокрема майбутніх бакалаврів з міжнародних відносин.

СПИСОК ПОСИЛАНЬ

1. Бобрицька, В.І. (2015). Розвиток академічної і професійної мобільності в умовах розгортання трансформаційного суспільства. Освітня політика: філософія, теорія, практика: [монографія], За ред. В.П. Андрущенко; Авт. кол.: В.П. Андрущенко, Б.І. Андрушин, В.І. Бобрицька, & Р.М. Вернидуб (Eds.), Київ: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 243-272.

2. Бобрицька, В.І. (2007). Технологія формування інноваційного освітнього середовища у вищому педагогічному навчальному закладі. Вища освіта України. Тематичний випуск «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору: моніторинг якості освіти». Київ: «Гнозис», Додаток 3 (т. 7), 194-201.

3. Великий тлумачний словник української мови / Укладач та головний редактор В.Т. Бусел. Київ, Ірпінь: Перун, 2005, VIII, 1728 с.

4. Доктрина розвитку Національного авіаційного університету на 2015-2024 роки, Retrieved from <https://nau.edu.ua/ua/menu/un%D1%96versitet/doktryna-rozvytku.html>

5. Енциклопедія освіти / голов. ред. В.Г. Кремень. Київ: Юрінком Інтер, 2008, 1040 с.

6. Національний авіаційний університет: Офіційний веб-сайт, Retrieved from <https://nau.edu.ua/>

7. Про вищу освіту: Закон України № 1556-VII від 01.07.2014. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2014, № 37-38, ст. 2004, Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>

8. Про затвердження Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність. Постанова Кабінету Міністрів України від 2 серпня 2015 року. № 579, Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/579-2015-%D0%BF>

9. Стратегія інтернаціоналізації співробітництва в галузі освіти Національного авіаційного університету на 2018-2028 роки, Retrieved from <https://nau.edu.ua/>

10. Стратегія розвитку Національного авіаційного університету до 2030 року. Ухвалена 01.02.2018 року. Офіційний веб-сайт НАУ, Retrieved from <https://nau.edu.ua/ua/menu/un%D1%96versitet/strategy-2030.html>

REFERENCES

1. Bobrytska, V.I. (2015). Rozvytok akademichnoi i profesiinoi mobilnosti v umovakh rozghortannia transformatsiinoho suspilstva. *Osvitnia polityka: filosofii, teorii, praktyka: [monohrafiia]*, Za red. V.P. Andruschenka; Avt. kol.: V.P. Andruschenko, B.I. Andrusyshyn, V.I. Bobrytska, & R.M. Vernydub (Eds.), Kyiv: Vyd-vo NPU imeni M.P. Drahomanova, 243-272.
2. Bobrytska, V.I. (2007). Tekhnolohiia formuvannia innovatsiinoho osvitho seredovyscha u vyschomu pedahohichnomu navchalnomu zakladi. *Vyscha osvita Ukrainy. Tematychnyi vypusk «Vyscha osvita Ukrainy u konteksti intehratsii do yevropeiskoho osvitho prostoru: monitorynh yakosti osvity»*. Kyiv: «Hnozys», Dodatok 3 (t. 7), 194-201.
3. Velykyi tlumachnyi slovnyk ukrainskoi movy / Ukladach ta holovnyi redaktor V.T. Busel. Kyiv, Irpin: Perun, 2005, VIII, 1728 s.
4. Doktryna rozvytku Natsionalnoho aviatsiinoho universytetu na 2015-2024 roky, Retrieved from <https://nau.edu.ua/ua/menu/un%D1%96versitet/doktryna-rozvytku.html>
5. Entsyklopediia osvity / holov. red. V.H. Kremen. Kyiv: Yurinkom Inter, 2008, 1040 s.
6. Natsionalnyi aviatsiinyi universytet: Ofitsiinyi veb-sait, Retrieved from <https://nau.edu.ua/>
7. Pro vyschu osvitu: Zakon Ukrainy № 1556-VII vid 01.07.2014. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR). 2014, № 37-38, st. 2004, Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
8. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro poriadok realizatsii prava na akademichnu mobilnist. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 2 serpnia 2015 roku. № 579, Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/579-2015-%D0%BF>
9. Stratehii internatsionalizatsii spivrobotnytstva v haluzi osvity Natsionalnoho aviatsiinoho universytetu na 2018-2028 roky, Retrieved from <https://nau.edu.ua/>
10. Stratehiiia rozvytku Natsionalnoho aviatsiinoho universytetu do 2030 roku. Ukhvalena 01.02.2018 roku. Ofitsiinyi veb-sait NAU, Retrieved from <https://nau.edu.ua/ua/menu/un%D1%96versitet/strategy-2030.html>

T. Skyrda

THE EDUCATIONAL ENVIRONMENT OF THE NATIONAL AVIATION UNIVERSITY AS A FACTOR FOR THE FORMATION OF ACADEMIC STUDENT MOBILITY

Summary. *The article describes the algorithm for the construction of the educational environment of the National Aviation University (NAU) as a forming factor in the academic mobility of students. It has been found out that the algorithm has the following logic: presentation of the mission and vision, providing information about the university, its scientific activity, measures for ensuring the quality of education, up-to-date information for students and university applicants; the formation of the university news, including coverage of developments in academic mobility; description of the content of the academic mobility event, photo report; the formation of an archive of events that took place in the university on a specific topic.*

Seven consecutive stages of formation of NAU's educational environment have been identified and characterized in the context of solving the problems of formation of academic mobility of students: the first stage is determining the purpose of NAU's activity and strategic priorities of its development, taking into account the objective global tendencies of higher education development, in general, and aviation, in particular; the second stage is the identification of the priority idea of the university development; the third stage is the determination of values, key principles and scientific approaches to the organization of the university's activity; the fourth stage - development of directions of achievement of the purpose and strategic priorities of development of the university; the fifth stage - determining the magnitude of transformations; the sixth stage - formation of readiness of the management apparatus and the tutor staff of NAU to form the academic mobility of students; the seventh stage - achievement and evaluation of the result - qualitative changes in the system of formation of academic mobility of students in the educational process of NAU.

A model of the NAU's educational environment was developed as a factor in shaping the academic mobility of students, the educational portal of the university where you can get acquainted with the strategic and conceptual documents of measures for the internationalization of the development of NAU, in particular internationalization, international relations and strategic partnership activities (eg: trainings, seminars, conferences on academic mobility, internships, etc.); educational process, which involves the formation of students' readiness for academic mobility through mastering the content of academic disciplines.

Keywords: *academic mobility; higher education; educational environment.*